

عنوان مقاله:

نشانه شناسی لایه ای مکان در نمایشنامه خارج السرب محمد الماغوط با نگاهی به نظریه فرزانه سجودی

محل انتشار:

فصلنامه ادب عربی، دوره 13، شماره 3 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 20

نویسندگان:

شهلا شکیبایی فر - استادیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه پیام نور

محسن سیفی - استادیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه کاشان

علی نجفی ایوکی - دانشیار زبان و ادبیات عربی دانشگاه کاشان

خلاصه مقاله:

این پژوهش با تکیه بر نقد نشانه شناسی و بر اساس نظریه فرزانه سجودی به خوانش لایه ای عنصر مکان پرداخته و چگونگی ارتباط این عنصر را با دیگر سطوح نشانگانی بررسی کرده است. هدف از انجام این پژوهش آن است که ضمن تبیین مهم ترین نشانه های مکانی و نحوه سازمان دهی آنها، کارکرد نشانه های یادشده در شکل گیری نظام های رمزگانی متن از قبیل صحنه، شخصیت، کشمکش و زمان بیان شود و از سوی دیگر تاثیر نظام های مذکور در بازنمود سطح مکانی شرح داده شود. یافته های تحقیق نشان می دهد که عنصر مکان به عنوان یک نظام رمزگانی در شکل گیری گفتمان این اثر نقش بسزایی دارد؛ همچنان که در تنظیم حوادث روایی و آفرینش مضامین ساختاری آن از جایگاه ویژه ای برخوردار است. این عنصر در قالب یک لایه رمزگانی از سطوح رساختی و ژرف ساختی متعددی تشکیل شده است. این لایه به صورت عینی و انتزاعی در آفرینش گفتمان نمایشی و بازنمایی معانی فرهنگی اجتماعی نقش دارد؛ گاهی به شکل فیزیکی در صحنه تجلی می یابد، گاهی کارکرد عینی آن تضعیف و جنبه ذهنی اش افزون می شود. می توان گفت درک و تفسیر مکان به عنوان یک فرآیند نشانه شناسی از طریق مطالعه نحوه همبستگی و تعامل آن با لایه های دلالتی موجود در نمایشنامه امکان پذیر است. میان مکان با لایه های دیگر، ارتباطی متقابل وجود دارد. ازسویی مکان، به صورت صریح و ضمنی سبب پیشبرد سطوحی همچون دکور، نور، صوت و ... می شود؛ از سوی دیگر، آن سطوح در سامان دهی و گزینش مولفه های مکانی تاثیر بسزایی دارند. همچنین یافته های پژوهش نشان می دهد که در این متن، میان مکان و دیگر لایه های نشانه ای از قبیل صحنه، شخصیت، کشمکش و زمان همبستگی متقابلی وجود دارد. همچنان که رمزگان مکان با این لایه ها ادغام شده و در پیشبرد آنها موثر است، لایه های دیگر هم به طور صریح و ضمنی بر مکان دلالت می کنند. در واقع این رمزگان به واسطه تعامل با دیگر سطوح دلالتی به رمزگشایی آن دسته از معانی ثانویه و نهفته موجود در متن می پردازد که مرتبط با ارزش های فکری، اخلاقی و سیاسی حاکم بر جامعه عربی هستند.

کلمات کلیدی:

نشانه شناسی لایه ای، فرزانه سجودی، نمایشنامه، مکان، خارج السرب، محمد الماغوط

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1340045>

